

USTANOVENIE MEDZINÁRODNÝCH PRINCÍPOV KATALOGIZÁCIE

Ustanovenie princípov – všeobecne známym ako Parížske princípy – schválili účastníci Medzinárodnej konferencii o princípoch katalogizácie (*International Conference on Cataloguing Principles*) v roku 1961¹. Vtedajšie ciele, ktorými bolo vytvorenie základu pre medzinárodnú štandardizáciu v katalogizácii, boli dosiahnuté: väčšina katalogizačných pravidiel, ktoré od tej doby vznikli, tieto princípy v úplnosti alebo aspoň vo veľkej miere rešpektuje.

O štyridsať rokov neskôr je existencia všeobecného súboru medzinárodných princípov katalogizácie (ďalej ICP) dokonca ešte dôležitejšia, pretože katalogizátori a používatelia katalógov používajú na celom svete katalógy OPAC (Online Public Access Catalogues). Teraz, na začiatku 21. storočia, IFLA iniciovala ustanovenie nových medzinárodných princípov katalogizácie tak, aby zodpovedali požiadavkám na používanie online katalógov v knižniciach i mimo nich. Hlavným princípom je ohľad na používateľa katalógu.

Toto ustanovenie nahrádza a rozširuje záber Parížskych princípov v oblasti výlučne textových dokumentov na všetky typy dokumentov a iba z voľby a formy selekčných údajov na všetky aspekty bibliografických a autoritatívnych záznamov používaných v knižničných katalógoch. Zahŕňa nielen princípy a ciele (t. j. funkcie katalógu), ale tiež hlavné pravidlá, ktoré by mali byť do katalogizačných pravidiel začlenené, rovnako ako smernice na vyhľadávanie a prístupňovanie.

Ustanovenie sa dotýka týchto oblastí:

1. Rozsah platnosti
2. Všeobecné princípy
3. Entity, atribúty a vzťahy
4. Ciele a funkcie katalógu
5. Bibliografický popis
6. Selekčné údaje
7. Základy pre vyhľadávanie

Toto nové ustanovenie vychádza z dlhoročnej tradície katalogizácie vo svete² a rovnako z konceptuálneho modelu IFLA *Functional Requirements for Bibliographic Records* (FRBR)³.

Ustanovenie by malo rozšíriť možnosť medzinárodného využívania bibliografických a autoritatívnych údajov a poskytnúť tvorcom pravidiel návod v ich úsilí vytvoriť medzinárodné katalogizačné pravidlá.

¹ International Conference on Cataloguing Principles (Paris : 1961). *Report*. – London : International Federation of Library Associations, 1963, p. 91-96. Dostupné tiež: *Library Resources and Technical Services*, v. 6 (1962), p. 162167; a *Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961*. – Annotated edition / with commentary and examples by Eva Verona. – London : IFLA Committee on Cataloguing, 1971.

² Cutter, Charles A.: *Rules for a dictionary catalog*. 4 ed., rewritten. Washington, D.C.: Government Printing office. 1904, Ranganathan, S.R.: *Heading and canons*. Madras [India]: S. Viswanathan, 1955, a Lubetzky, Seymour. *Principles of Cataloging. Final Report. Phase I: Descriptive Cataloging*. Los Angeles, Calif.: University of California, Institute of Library Research, 1969.

³ *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19) Dostupné na webe IFLA: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (Sept. 1997, as amended and corrected through February 2008) Model FRBR bude rozšírený o *Functional Requirements for Authority Data* (FRAD) a *Functional Requirements for Subject Authority Data* (FRSAD).

1. Rozsah platnosti

Princípy uvedené v tomto dokumente by mali byť návodom na vytváranie katalogizačných pravidiel. Platia pre bibliografické i autoritatívne záznamy a bežné katalógy knižníc. Tieto princípy je rovnako možné použiť pri tvorbe bibliografií a ďalších súborov údajov v knižniciach, archívoch, múzeách a v ďalších inštitúciách.

Ich cieľom je poskytnúť konzistentný prístup k popisnej a vecnej katalogizácii bibliografických zdrojov všetkých typov.

2. Všeobecné princípy

Tvorba katalogizačných pravidiel sa riadi niekoľkými princípmi.⁴ Najdôležitejším princípom je ohľad na uspokojenie požiadaviek používateľa katalógu.⁵

2.1. Ohľad na používateľa katalógu. Rozhodnutia, dotýkajúce sa popisných údajov a riadených foriem mien pre sprístupnenie, by mali byť robené so zreteľom na používateľa.

2.2. Bežné použitie. Slovná zásoba, ktorá sa používa pri popise a tvorbe selekčných údajov, by mala byť v súlade so slovnou zásobou väčšiny používateľov.

2.3. Prezentácia entít pri popise. Popis a riadené formy mien by mali byť založené na spôsobe, akým sa entity identifikujú.

2.4. Správnosť. Popisovaná entita by mala byť popísaná správne a presne.

2.5. Dostatočnosť a potreba. Mali by sa používať iba prvky popisu a selekčných údajov, ktoré sú potrebné na uspokojenie požiadaviek používateľa a zároveň na jednoznačnú identifikáciu entity.

2.6. Významnosť. Údajové prvky by mali byť bibliograficky významné.

2.7. Hospodárnosť. Pokiaľ k dosiahnutiu rovnakého cieľa vedú rôzne spôsoby, prednosť by mal mať ten, ktorý najlepšie a komplexne spĺňa požiadavku na hospodárnosť (t. j. najmenšie náklady alebo najjednoduchší postup).

2.8. Konzistencia a štandardizácia. Popis a tvorba selekčných údajov by mali byť štandardizované v najvyššom možnom rozsahu. Zabezpečí sa tak väčšia konzistencia, ktorá zvyšuje možnosť spoločného využívania autoritatívnych a bibliografických záznamov.

2.9. Integrácia. Popis všetkých typov dokumentov a všetkých riadených foriem mien má pokiaľ možno vychádzať z rovnakých všeobecných pravidiel.

Jednotlivé katalogizačné pravidlá by mali byť *obhájiteľné*, nie *ľubovoľné*. V niektorých špecifických prípadoch môže dôjsť k rozporu pri aplikácii týchto princíпов, potom má prednosť obhájiteľné účelné riešenie.

3. Entity, atribúty a vzťahy

Katalogizačné pravidlá by mali brať do úvahy entity, atribúty a vzťahy, ktoré sú definované v konceptuálnych modeloch bibliografického univerza.⁶

3.1. Entity

Bibliografické alebo autoritatívne údaje môžu prezentovať tieto entity:

Dielo

⁴ Založené na odbornej literatúre najmä o Ranganathanovi a Leibnizovi, ako sa o nich píše v: Svenonius, Elaine. *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000, s. 68.

⁵ S ohľadom na predmetové tezaury, existujú ďalšie súvisiace princípy, ktoré dosiaľ neboli do tohto ustanovenia zahrnuté.

⁶ Princípy 2.2 až 2.9 nie sú uvedené v špecifickom poradí.

⁶ Konceptuálne modely sú FRBR, FRAD, a FRSAD.

⁷ Dielo, vyjadrenie, prezentácia a jednotka sú entitami kategórie 1 popísanými vo FRBR.

Vyjadrenie
 Prezentácia
 Jednotka⁷
 Osoba
 Rod/rodina
 Korporácia⁸
 Koncept
 Objekt
 Udalosť
 Miesto⁹

3.2. Atribúty

Atribúty, ktoré identifikujú každú z entít, by sa mali používať ako údajové prvky.

3.3. Vzťahy

V rámci katalógu by mali byť označené bibliograficky významné vzťahy medzi entitami.

4. Zámery a funkcie katalógu¹⁰

Katalóg by mal byť účinným nástrojom, ktorý používateľovi umožňuje:

4.1. nájsť bibliografické zdroje v zbierke ako výsledok vyhľadávania prostredníctvom atribútov alebo vzťahov medzi zdrojmi:

4.1.1. nájsť jednotlivý zdroj

4.1.2. nájsť súbory zdrojov predstavujúce

všetky zdroje patriace k tomu istému dielu

všetky zdroje obsahujúce vyjadrenie

všetky zdroje prezentujúce rovnakú prezentáciu

všetky zdroje súvisiace s danou osobou, rodinou alebo korporáciou

všetky zdroje vzťahujúce sa k danému predmetu

všetky zdroje definované ďalším kritériom (napr. jazykom, krajinou vydania, dátumom vydania, typom obsahu, typom nosiča atď.), ktoré sa zvyčajne používa na sekundárne spresnenie vyhľadávania;

4.2. identifikovať bibliografický zdroj alebo jeho agenta (t. j. potvrdiť, že určitá entita popísaná v zázname zodpovedá hľadanej entite, alebo odlíšiť dve a viaceré entity s podobnými charakteristikami);

4.3. vybrať bibliografický zdroj, ktorý zodpovedá potrebám používateľa (t. j. vybrať zdroj, ktorý spĺňa požiadavky používateľa s ohľadom na médium, obsah, nosič atď., alebo vylúčiť zdroje, ktoré týmto požiadavkám nezodpovedajú);

4.4. získať prístup k popísanej jednotke (t. j. poskytnúť informáciu, ktorá umožní používateľovi získať jednotku na vypožičanie alebo na elektronické sprístupnenie prostredníctvom on-line prepojenia so vzdialeným zdrojom); alebo získať autoritatívne alebo bibliografické údaje alebo prístup k nim;

⁸ Osoba, rodina a korporácia sú entitami zo skupiny 2 popísanými vo FRBR a FRAD.

⁹ Obsah, predmet, udalosť a miesto sú entitami zo skupiny 3 popísanými vo FRBR. Ktorákoľvek z týchto entít môže byť uvedená do predmetového vzťahu k dielu.

¹⁰ 4.1-4.5 vychádzajú z textu: Svenonius, Elaine. *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000.

4.5. navigovať používateľa v rámci katalógu i mimo neho (t. j. prostredníctvom logického usporiadania bibliografických a autoritatívnych údajov a jasnou prezentáciou spôsobu, ako sa v katalógu pohybovať, vrátane prezentácie vzťahu medzi dielami, vyjadreniami, prezentáciami, jednotkami, osobami, rodinami, korporáciami, konceptmi, objektmi, udalosťami a miestami).

5. Bibliografický popis

5.1. Vo všeobecnosti by mal byť vytvorený samostatný bibliografický popis pre každú prezentáciu.

5.2. Pre bibliografický popis je typické, že by mal byť založený na jednotke reprezentujúcej prezentáciu a môže zahŕňať atribúty patriace prezentovanému dielu a vyjadreniu.

5.3. Popisné údaje bibliografického záznamu majú zodpovedať schválenému medzinárodnému štandardu.¹¹

5.4. Popis môže mať niekoľko úrovní úplnosti v súlade s účelom katalógu alebo typom bibliografického súboru. Používateľ by mal byť o úrovni úplnosti informovaný.

6. Selekčné údaje

6.1. Všeobecne

Selekčné údaje na vyhľadávanie bibliografických a autoritatívnych záznamov musia byť formulované v súlade so všeobecnými princípmi (pozri 2. Zámer). Môže sa jednať o údaje riadené alebo neriadené.

6.1.1. Riadené selekčné údaje by sa mali vytvárať pre autorizované a variantné formy mien pre entity, akými sú osoby, rodiny, korporácie, názov diela, vyjadrenia, prezentácie, jednotky, koncepty, objekty, udalosti a miesta. Riadené selekčné údaje poskytujú konzistenciu potrebnú pri usporiadaní bibliografických záznamov pre súbory zdrojov.

6.1.1.1. Pre potreby riadenia autorizovaných foriem mien, variantných foriem mien a identifikátorov, používaných ako selekčné údaje, by sa mali vytvárať autoritatívne záznamy.

6.1.2. Medzi neriadené selekčné údaje patria napr. bibliografické údaje pre mená, názvy (napr. hlavný názov uvádzaný tak, ako bol nájdený v prezentácii), kódy, kľúčové slova atď., ktoré nie sú riadené autoritatívnymi záznamami.

6.2. Výber selekčného údaja

6.2.1. Ako selekčné údaje **v bibliografickom zázname** sa použijú autorizované selekčné údaje pre diela a vyjadrenia (riadené) prezentované zdrojom, názov prezentácie (spravidla neriadený) a autorizované selekčné údaje pre tvorcov diela.

6.2.1.1. Korporácia ako tvorca: Korporácia by mala byť považovaná za tvorcov diel, ktoré vyjadrujú kolektívne myslenie alebo aktivitu korporácie, alebo pokiaľ názov diela spoločne s povahou diela jasne vyjadruje kolektívnu

¹¹ V prípade knižníc ide o Medzinárodný štandardný bibliografický popis (*International Standard Bibliographic Descriptions*).

zodpovednosť korporácie za obsah diela. To platí aj v prípade, že je dielo podpísané menom pracovníka alebo zástupcu korporácie.

6.2.2. Doplnkovo sa v bibliografických záznamoch majú vytvárať autorizované selekčné údaje pre mená ďalších osôb, rodín, korporácií a predmetov, ktoré sa považujú za dôležité pre vyhľadávanie a identifikáciu popisovaného bibliografického zdroja.

6.2.3. Selekčnými údajmi v **autoritatívnom zázname** je autorizovaná forma mena entity a variantné formy mena entity.

6.2.4 Ďalej je možné záznam sprístupniť prostredníctvom mien súvisiacich entít.

6.3. Autorizované selekčné údaje

Autorizovaný selekčný údaj pre meno entity by mal byť uvedený v autoritatívnom zázname spolu s identifikátormi entity a variantnými formami mena. Autorizovaný selekčný údaj môže byť potrebný ako východisková forma pre zobrazenie.

6.3.1 Autorizované selekčné údaje musia byť vytvorené podľa štandardu.

6.3.2. Jazyk a písmo autorizovaných selekčných údajov

6.3.2.1 Pokiaľ sa mená používajú v niekoľkých jazykoch a/alebo písmach, v autorizovanom selekčnom údaji má prednosť použitie informácie, ktorá sa vyskytuje na prezentáciách diela vyjadreného v pôvodnom jazyku a písme;

6.3.2.1.1 pokiaľ sa však pôvodný jazyk a/alebo písmo v katalógu bežne nepoužíva, je možné autorizovaný selekčný údaj vytvoriť na základe foriem mena nájdených na prezentáciách alebo v referenčných zdrojoch v jednom z jazykov/písem, ktorý používateľom katalógu najlepšie vyhovuje.

6.3.2.1.2 K forme mena v originálnom jazyku a písme by mal byť umožnený prístup prostredníctvom autorizovaného záhlavia alebo variantného záhlavia vždy, kedy je to možné.

6.3.2.2. Pokiaľ je potrebná transliterácia, mala by zodpovedať medzinárodnému štandardu.

6.3.3. Výber autorizovaného selekčného údaja

Meno preferované ako autorizovaný selekčný údaj pre entitu by malo byť založené na mene, ktoré identifikuje entitu konzistentným spôsobom, buď ako najčastejšie nájdené na prezentáciách alebo všeobecne akceptované meno nájdené v referenčných zdrojoch a vyhovujúce používateľom katalógu (tzv. konvenčné meno).

6.3.3.1. Výber autorizovaného selekčného údaja pre osobu, rodinu, korporáciu

Pokiaľ osoba, rodina alebo korporácia používa variantné mená alebo variantné formy mien, malo by byť pre každú samostatnú identitu vybrané za základ autorizovaného selekčného údaja jedno z mien alebo jedna z foriem mien.

6.3.3.1.1. Pokiaľ sú v prezentáciách a/alebo v referenčných zdrojoch nájdené variantné formy mena a táto odchýlka nie je založená na rôznej prezentácii rovnakého mena (napr. úplná a skrátená forma), použije sa prednostne

6.3.3.1.1.1. všeobecne známe (alebo konvenčné) meno tam, kde je známe, skôr než oficiálne meno; alebo

6.3.3.1.1.2. oficiálne meno tam, kde nie je informácia o všeobecne známom alebo konvenčnom mene.

6.3.3.1.2. Pokiaľ korporácia používala v rôznych obdobiach svojej existencie rôzne mená, ktoré nemožno pokladať len za mierne odlišné varianty toho istého mena, považuje sa každá entita s výrazne odlišným menom za novú entitu. Zodpovedajúce autoritatívne záznamy pre každú entitu by sa mali prepojiť, zvyčajne pomocou súvisiacich predchádzajúcich a novších autorizovaných foriem mien korporácie.

6.3.3.2. Výber autorizovaného selekčného údajá pre dielo a vyjadrenie

Pokiaľ má dielo viac názvov, jeden z nich by mal byť preferovaný ako základ pre autorizovaný selekčný údaj pre dielo/vyjadrenie.

6.3.4. Forma mena pre autorizované selekčné údaje

6.3.4.1. Forma mena osôb

Pokiaľ sa meno osoby skladá z niekoľkých slov, výber prvého slova pre autorizovaný selekčný údaj by mal vychádzať z konvencií krajiny a jazyka najviac spojovaného s osobou tak, ako sa nachádza na prezentáciách alebo v referenčných zdrojoch.

6.3.4.2. Forma mena rodín

Pokiaľ sa meno rodiny skladá z niekoľkých slov, výber prvého slova pre autorizovaný selekčný údaj by mal vychádzať z konvencií krajiny a jazyka najviac spojovaného s rodinou tak, ako sa nachádza na prezentáciách alebo v referenčných zdrojoch.

6.3.4.3. Forma mena korporácií

V prípade autorizovaného selekčného údajá pre korporáciu by malo byť meno uvedené v priamom poradí tak, ako sa nachádza na prezentáciách alebo v referenčných zdrojoch, s výnimkou:

6.3.4.3.1. ak je meno korporácie súčasťou autority pre jurisdikciu alebo územie, autorizovaný selekčný údaj pre meno by mal obsahovať súčasnú formu mena územia v jazyku a písme, ktoré najlepšie vyhovuje potrebám používateľa katalógu;

6.3.4.3.2. pokiaľ meno korporácie vyjadruje podriadenosť, podriadenú funkciu alebo nedostatočne identifikuje podriadenú zložku, autorizovaný selekčný údaj by mal začínať menom nadriadenej zložky.

6.3.4.4. Forma mena pre diela/vyjadrenia

Autorizovaným selekčným údajom pre dielo, vyjadrenie, prezentáciu alebo jednotku môže byť buď názov, ktorý môže stáť sám osebe, alebo názov kombinovaný s autorizovaným selekčným údajom pre tvorca diela.

6.3.4.5. Rozlišovanie mien

Pokiaľ je potrebné rozlíšiť jednu entitu od iných entít toho istého mena, mali by byť do autorizovaného selekčného údajá pre entitu zahrnuté ďalšie identifikačné charakteristiky. Pokiaľ je to vhodné, môžu byť rovnaké identifikačné charakteristiky použité ako súčasť variantných foriem mena.

6.4. Variantné mená a variantné formy mena

Ak je akékoľvek meno vybrané za autorizovaný selekčný údaj, mali by byť do riadeného sprístupnenia zahrnuté tiež variantné mená a variantné formy mena.

7. Základy pre vyhľadávanie

7.1. Vyhľadávanie

Selekčné údaje sú prvky bibliografických a autoritatívnych záznamov, ktoré umožňujú 1) spoľahlivo vyhľadať a sprístupniť bibliografické a autoritatívne záznamy a súvisiace bibliografické zdroje a 2) spresniť (limitovať) výsledky vyhľadávania.

7.1.1. Možnosti vyhľadávania

Mená, názvy a predmety by malo byť možné vyhľadať a sprístupniť prostredníctvom akýchkoľvek dostupných prostriedkov, ktoré knižničný katalóg alebo databáza umožňujú: napr. úplná forma mena, kľúčové slová, výraz, skrátenie, identifikátory atď.

7.1.2. Základné selekčné údaje

Základnými selekčnými údajmi sú údaje založené na hlavných atribútoch a vzťahoch každej entity v bibliografickom alebo autoritatívnom zázname.

7.1.2.1. Základné selekčné údaje v bibliografických záznamoch zahŕňajú:
 autorizovaný selekčný údaj pre meno tvorcu alebo prvého uvedeného tvorcu diela v prípade viacerých tvorcov
 autorizovaný selekčný údaj pre dielo/vyjadrenie (môže zahŕňať autorizovaný selekčný údaj pre tvorcu)
 hlavný názov alebo náhradu hlavného názvu prezentácie
 rok vydania/rozpätie rokov vydania prezentácie
 riadené predmetové termíny a/alebo klasifikačné znaky pre dielo
 štandardné čísla, identifikátory, a „kľúčové názvy“ popisovanej entity.

7.1.2.2. Základné selekčné údaje v autoritatívnych záznamoch zahŕňajú:
 autorizované meno alebo názov entity
 identifikátory entity
 variantné mená a variantné formy mena alebo názvu entity.

7.1.3. Doplnkové selekčné údaje

Atribúty z ostatných oblastí bibliografického popisu alebo autoritatívneho záznamu môžu plniť úlohu voliteľných selekčných údajov alebo prostriedkov na filtrovanie alebo spresnenie vyhľadávania.

7.1.3.1. Tieto atribúty v bibliografických záznamoch zahŕňajú, ale neobmedzujú sa na:
 mená ďalších tvorcov (okrem prvého)
 mená osôb, rodín a korporácií v iných rolách než je rola tvorcu (napr. účinkujúci)
 variantné názvy (napr. súbežné názvy, hlavičkové názvy)
 autorizované selekčné údaje pre edície
 identifikátory bibliografického záznamu
 jazyk vyjadrenia prezentácie
 krajina vydania
 typ obsahu
 typ nosiča.

7.1.3.2. Tieto atribúty v autoritatívnych záznamoch zahŕňajú, ale neobmedzujú sa na:
 mená alebo názvy súvisiacich entít
 identifikátory autoritatívnych záznamov.

7.2. Sprístupnenie

Ak je výsledkom vyhľadávania niekoľko záznamov s rovnakým selekčným údajom, záznamy by mali byť prezentované v logickom poradí vhodnom pre používateľa katalógu, prednostne podľa štandardu zodpovedajúcemu jazyku a písmu selekčného údaja.

HESLÁR ICP

Tento heslár zahŕňa termíny uvedené v Ustanovení medzinárodných princípov katalogizácie (*Statement of International Cataloguing Principles, ICP*), ktoré sa použili špecifickým spôsobom (nie v súlade s bežnými slovníkovými definíciami). Na konci sú termíny uvádzané v Parížskych princípoch (Paris Principles) alebo ďalších starších katalogizačných pravidlách, o ktorých sa účastníci ICP želali zmieniť, ale ktoré sa v ICP už nepoužívajú.

BT = širší termín; NT = užší termín; RT = príbuzný termín

Agent (agent) – osoba (autor, vydavateľ, sochár, editor, režisér, skladateľ atď.) alebo skupina (rodina, organizácia, korporácia, knižnica, orchester, štát, federácia atď.) alebo automat (zariadenie zaznamenávajúce počasie, prekladač atď.), ktoré majú úlohu v životnom cykle zdroja.

[Zdroj: DCMI Agents Working Group, pracovná definícia, modifikovaná]

Pozri aj Tvorca [NT]

Atribút (attribute) – charakteristika entity. Atribút môže byť súčasťou entity alebo pripisovaný entite zvonka.

[Zdroj: FRBR]

Autoritatívny záznam (authority record) – súbor údajových prvkov, ktoré identifikujú entitu a môžu byť použité na uľahčenie prístupu k autorizovanému selekčnému údaju alebo na zobrazenie selekčného údaja pre entitu.

[Zdroj: IME ICC]

Autorizovaná forma mena (authorized form of name) – forma mena zvolená za autorizovaný selekčný údaj pre entitu.

Pozri aj Autorizovaný selekčný údaj [RT], Konvenčné meno [RT], Meno [BT], Preferované meno [RT], Variantná forma mena [RT]

Autorizovaný selekčný údaj (authorized access point) – preferovaný riadený selekčný údaj pre entitu, stanovený a vytvorený podľa pravidiel alebo štandardov.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj Selekčný údaj [BT], Autorizovaná forma mena [RT], Riadený selekčný údaj [BT], Preferované meno [RT], Variantná forma mena [RT]

Bibliografické univerzum (bibliographic universe) – sféra vzťahujúca sa ku zbierkam knižníc, archívov, múzeí a ďalších informačných komunít.

[Zdroj: IME ICC]

Bibliografický popis (bibliographic description) – súbor bibliografických údajov identifikujúcich bibliografický zdroj.

[Zdroj: modifikácia ISBD]

Pozri aj Popisná katalogizácia [RT]

Bibliograficky významný (bibliographically significant) – kvalita entity alebo atribútu alebo vzťahu, ktorá má špeciálny význam alebo hodnotu v kontexte bibliografického zdroja.

[Zdroj: IME ICC]

Bibliografický záznam (bibliographic record) – súbor údajových prvkov, ktorý popisuje bibliografický zdroj, poskytuje k nemu prístup a identifikuje súvisiace diela a vyjadrenia.

[Zdroj: IME ICC]

Bibliografický zdroj (bibliographic resource) – entita v rámci sféry knižničných a podobných zbierok pozostávajúca z výsledkov intelektuálneho alebo umeleckého úsilia. Bibliografické zdroje v modeli FRBR sú entity Skupiny 1: dielo, vyjadrenie, prezentácia a jednotka.

[Zdroj: IME ICC]

Dielo (work) – určitý intelektuálny alebo umelecký výtvor (t. j. intelektuálny alebo umelecký obsah).
[Zdroj: FRAD, FRBR, modifikované IME ICC]

Doplňkový selekčný údaj (additional access point) – selekčný údaj, ktorý je možné použiť na doplnenie základných selekčných údajov na uľahčenie vyhľadávania bibliografických alebo autoritatívnych údajov.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj **Selekčný údaj [BT], Základný selekčný údaj [RT]**

Entita (entity) – Niečo, čo má unitárny a samostatný charakter; čo existuje nezávisle alebo samostatne; abstrakcia, ideový koncept, objekt myslenia alebo transcendentálny objekt.

[Zdroj: Webster's 3rd]

Príklady entity vo FRBR a FRAD zahŕňajú výsledky intelektuálneho alebo umeleckého úsilia (dielo, vyjadrenie, prezentácia a jednotka); agentov (t. j. osoby, rodiny, korporácie) zodpovedných za vytvorenie intelektuálneho alebo umeleckého obsahu, výrobu a šírenie obsahu vo fyzickej forme alebo za správu produktu; alebo predmet diela (dielo, vyjadrenie, prezentácia, jednotka, osoba, rodina, korporácia, koncept, objekt, udalosť, miesto).

[Zdroj: IME ICC]

Identifikátor (identifier) – číslo, kód, slovo, fráza, logo, devíza atď., ktoré sú spojené s entitou a slúžia na odlišenie entity od iných entít v rámci okruhu, v ktorom je identifikátor pridelený.

[Zdroj: FRAD]

Jednotka (item) – jednotlivý exemplár prezentácie.

[Zdroj: FRAD, FRBR]

Kľúčový názov (key title) – jedinečné meno pridelené zdroju na pokračovanie v rámci ISSN Network a neoddeliteľne spojené s jeho číslom ISSN. Kľúčový názov môže byť rovnaký ako hlavný názov, alebo môže byť za účelom dosiahnutia jedinečnosti doplnený o identifikačné prvky a/alebo kvalifikátory, akými sú napr. meno vydavateľa, miesto vydania, údaj o vydaní.

[Zdroj: ISBD]

Koncept (concept) – abstraktný pojem alebo idea.

[Zdroj: FRAD (súvisiace predmety), FRBR]

Konvenčné meno (conventional name) – meno, iné než oficiálne, pod ktorým je korporácia, miesto alebo vec známa.

[Zdroj: upravené z AACR2 Revision 2002, Heslár]

Pozri aj **Autorizovaná forma mena [RT], Mena [BT], Variantná forma mena [RT]**

Korporácia (corporate body) – organizácia alebo skupina osôb a/alebo organizácií, ktorá je identifikovaná určitým menom, a ktorá koná alebo môže konať ako celok.

[Zdroj: upravené z FRAD, FRBR]

Meno (name) – znak, slovo alebo skupina slov a/alebo znakov, pod ktorými je entita známa. Zahŕňa slová/znaky označujúce osobu, rodinu, korporáciu; ďalej zahŕňa termíny pod ktorými sú známe koncepty, objekty, udalosti alebo miesta; zahŕňa i názov daný dielu, vyjadreniu, prezentácii alebo jednotke. Používa sa ako základ selekčného údaja.

[Zdroj: FRBR ako je modifikovaný vo FRAD]

Pozri aj **Selekčný údaj [RT], Autorizovaná forma mena [NT], Riadený selekčný údaj [RT],**

Konvenčné meno [[NT], Preferované meno [NT], Variantná forma mena [NT]

Miesto (place) – lokácia.

[Zdroj: FRBR]

Neradený selekčný údaj (uncontrolled access point) – selekčný údaj, ktorý nie je riadený autoritatívnym záznamom.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj **Selekčný údaj [BT], Riadený selekčný údaj [RT]**

Normalizovaný selekčný údaj (normalised access point) *Pozri* **Autorizovaný selekčný údaj**

Objekt (object) – materiálna vec.

[Zdroj: FRBR]

Osoba (person) – individuálna alebo ako individuálne sa prezentujúca entita ustanovená alebo prijatá jednotlivcom alebo skupinou.

[Zdroj: FRBR ako je modifikované vo FRAD, modifikované IME ICC]

Popisná katalogizácia (descriptive cataloguing) – časť katalogizácie, ktorej výsledkom sú popisné a selekčné údaje s výnimkou vecných.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj **Bibliografický popis [RT], Vecná katalogizácia [RT]**

Preferované meno (preferred name) – meno entity vybrané podľa pravidiel alebo štandardov a použité ako základ pre stanovenie autorizovaného selekčného údajja pre entitu.

Pozri aj **Autorizovaný selekčný údaj [RT], Autorizovaná forma mena [RT], Konvenčné meno [RT], Meno [BT]**

[Zdroj: IME ICC]

Prezentácia (manifestation) – fyzická prezentácia vyjadrenia diela.

[Zdroj: FRAD, FRBR]

Prezentácia môže prezentovať súbor diel, jednotlivé dielo alebo analytickú časť diela.

Prezentácie sa môžu vyskytovať v jednej alebo vo viacerých fyzických jednotkách.

[Zdroj: IME ICC]

Riadený selekčný údaj (controlled access point) – selekčný údaj zaznamenaný v autoritatívnom zázname.

[Zdroj: upravené z GARR]

Riadené selekčné údaje zahŕňajú autorizované formy mien a variantné formy mien.

Môžu byť:

- založené na menách osôb, rodín a korporácií,
- založené na menách (t. j. názvoch) diela, vyjadrenia, prezentácie a jednotky,
- kombináciou dvoch mien, ako v prípade selekčného údajja meno/názov reprezentujúceho diela, ktoré je kombináciou mena tvorca s názvom diela,
- založené na termínoch pre udalosti, objekty, koncepty, miesta,
- založené na identifikátoroch, akými sú napr. štandardné čísla, klasifikačné indexy atď.

Ďalšie prvky (napr. dátum) môžu byť pripojované k menu *per se* za účelom rozlíšenia entít s identickými alebo podobnými menami.

[Zdroj: FRAD – pokračuje zameraním na model mien a termínov riadených pomocou súboru autorít.]

Pozri aj **Selekčný údaj [BT], Autorizovaný selekčný údaj [NT], Meno [RT], Neradený selekčný údaj [RT], Variantná forma mena [NT]**

Rodina (family) – Dve alebo viaceré osoby príbuzné narodením, sobášom, adopciou alebo podobným legálnym statusom, alebo prezentujúce sa ako rodina.

[Zdroj: FRAD, modifikovaný IME ICC]

Selekčný údaj (access point) – meno, termín, kód atď., prostredníctvom ktorého je bibliografický alebo autoritatívny údaj vyhľadaný a identifikovaný.

[Zdroj: GARR modifikované vo FRAD a IME ICC]

Pozri aj **Doplnkový selekčný údaj [NT]**, **Autorizovaný selekčný údaj [NT]**, **Riadený selekčný údaj [NT]**, **Základný selekčný údaj [NT]**, **Meno [RT]**, **Neriadený selekčný údaj [NT]**, **Variantná forma mena [NT]**

Súbor/zbierka (collection) – 1. reálny alebo virtuálny súbor dvoch alebo viacerých diel alebo častí diel kombinovaných alebo vydaných spolu. 2. reálna alebo virtuálna zbierka bibliografických zdrojov vytvorená alebo vlastnená danou inštitúciou.

[Zdroj: IME ICC]

Tvorca (creator) – osoba, rodina alebo korporácia zodpovedná za intelektuálny alebo umelecký obsah diela.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj **Agent [BT]**

Typ nosiča (carrier type) – označenie vystihujúce formát pamäťového média a jeho nosiča v kombinácii s typom zariadenia, ktoré je potrebné na sprostredkovanie (zobrazenie, prehranie, spustenie atď.) obsahu zdroja. Typ nosiča reflektuje atribúty prezentácie.

[Zdroj: upravené z Heslára pre RDA, január 2008]

Typ obsahu (content type) – označenie vystihujúce základnú formu komunikácie, v ktorej je obsah vyjadrený, a ľudský zmysel, prostredníctvom ktorého má byť vnímaný. Typ obsahu reflektuje atribúty diela a vyjadrenia.

[Zdroj: upravené z Heslára pre RDA, január 2008]

Udalosť (event) – činnosť alebo akcia.

[Zdroj: FRAD (pokiaľ udalosti nemajú charakter korporácie, t. j. nekonajú ako korporácie, považujú sa za predmety), FRBR]

Variantná forma mena (variant form of name) – forma mena nezvolená za autorizovaný selekčný údaj pre entitu. Môže byť použitá na sprístupnenie autoritatívneho záznamu pre entitu, alebo môže byť prezentovaná ako prepojenie na autorizovaný selekčný údaj.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj **Selekčný údaj [BT]**, **Autorizovaný selekčný údaj [RT]**, **Autorizovaná forma mena [RT]**, **Riadený selekčný údaj [BT]**, **Konvenčné meno [RT]**, **Meno [BT]**

Vecná katalogizácia (subject cataloguing) – časť katalogizácie, ktorá vytvára riadené vecné termíny a/alebo klasifikačné znaky.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj **Popisná katalogizácia [RT]**

Vyjadrenie (expression) – intelektuálna alebo umelecká realizácia diela.

[Zdroj: FRAD, FRBR]

Vzťah (relationship) – špecifické spojenie medzi entitami alebo ich inštanciami.

[Zdroj: založené na FRBR]

Základný selekčný údaj (essential access point) – selekčný údaj založený na hlavnom atribúte alebo vzťahu entity v bibliografickom alebo autoritatívnom zázname, ktorý zabezpečuje vyhľadanie a identifikáciu záznamu.

[Zdroj: IME ICC]

Pozri aj **Selekčný údaj [BT]**, **Doplnkový selekčný údaj [RT]**

ZDROJE

AACR2 – *Anglo-American Cataloguing Rules*. – 2nd edition, 2002 revision. – Ottawa : Canadian Library Association ; London : Chartered Institute of Library and Information Professionals; Chicago : American Library Association, 2002-2005.

DCMI Agents Working Group – Dublin Core Metadata Initiative, Agents Working Group. Webová stránka, 2003 (pracovná definícia): <http://dublincore.org/groups/agents/> Konečná verzia dostupná online: <http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/#classes-Agent>

FRAD – *Functional Requirements for Authority Data: A Conceptual Model – Final Report, 2008*.

FRBR – *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19) Dostupné na www IFLA: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (september 1997, úpravy a doplnky február 2008)

GARR – *Guidelines for Authority Records and References*. 2nd ed., rev. – Munich : Saur, 2001. (IFLA UBCIM publications new series; v. 23) Dostupné online: <http://www.ifla.org/VII/s13/garr/garr.pdf>

IME ICC – IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code (1.-5.: 2003-2007), odporúčania účastníkov

ISBD – *International Standard Bibliographic Description (ISBD): preliminary consolidated edition*. – Munich : Saur, 2007. (IFLA Series on Bibliographic Control, v. 31) Dostupné online: <http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/ISBD consolidated 2007.pdf>

RDA – *RDA: Resource Description and Access. Glossary Draft*. 5JSC/Chair/11/Rev (Jan. 2008, Table 1) Dostupné online: <http://www.collectionscanada.gc.ca/jsc/rda.html#drafts>

Webster's 3rd – *Webster's Third New International Dictionary*. – Springfield, Mass. : Merriam, 1976.

TERMÍNY, KTORÉ SE ĎALEJ NEPOUŽÍVAJÚ

Bibliografická jednotka (Bibliographic unit) pozri **Prezentácia**

Menná katalogizácia pozri **Popisná katalogizácia**

Odkaz (Reference) pozri **Varietná forma mena**

Unifikovaný názov (uniform title) pozri **Autorizovaný selekčný údaj, Autorizovaná forma mena, Meno**

Záhlavie (Heading) pozri **Autorizovaný selekčný údaj, Riadený selekčný údaj**

Rezolúcia IME ICC 2008

Účastníci IME ICC týmto rozhodli

- vykonávať podľa potreby edičné úpravy textov prijatých účastníkmi IME ICC
- distribuovať text všetkým relevantným inštitúciám, ktoré sa zaoberajú tvorbou pravidiel, jednotlivým organizáciám v rámci IFLA a odbornej tlači
- editovať a publikovať ustanovenie ICP a heslár a vystavovať ho voľne na webe
- zabezpečiť pokračovanie prác a zapracovanie dodatkov po dokončení FRAD a FRASAR a v súlade s vývojom modelov a schém katalogizačných údajov; a
- archivovať dokumentáciu IME ICC a vymieňať si informácie o vývoji a výsledkoch IME ICC.

Ďalej odporúčame Sekcii katalogizácie IFLA, aby texty spravovala a organizovala ich revízie v približne päťročných intervaloch a ako bude po konzultáciách so širšou informačnou komunitou potrebné.

Preložila Jarmila Majerová, Slovenská národná knižnica